

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повна назва закладу вищої освіти)

Факультет/інститут геолого-географічний

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Запорожченко О. В.

20__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Географія світового господарства

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
(код і назва спеціальності (тей))

2017 р.

Розробники:

Смольський Владислав Леонідович – старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму;

Хомутов Віктор Анатолійович – викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри **грунтознавства і географії ґрунтів**

Протокол № 1 від «31» серпня 2017 року

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Біланчин Я.М.
_____ (прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК)

геолого-географічного факультету:

Протокол № 1 від “05” вересня 2017 року

Голова НМК

_____ (підпис)

Біланчин Я.М.
_____ (прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни «Географія світового господарства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів із спеціальності 014.07 «Середня освіта (Географія)».

Предметом вивчення дисципліни є територіальні та галузеві особливості структури сучасного світового господарства.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Навчальна дисципліна «Географія світового господарства» «Регіональна економічна і соціальна географія» викладається після засвоєння бакалаврами наступних дисциплін: «Основи фізичної географії», «Основи суспільної географії», «Фізична географія материків і океанів».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Світове господарство – як складова глобальної соціально-економічної системи.

2. Інфраструктура та механізми світового господарства. Проблеми світової економіки.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – вивчення територіальних та галузевих особливостей структури сучасного світового господарства.

Завдання:

- розкрити структуру світового господарства як складову глобальної соціально-економічної системи;
- сформувати практичні навички щодо дослідження територіальних відмінностей економічного розвитку інфраструктури світового господарства;
- показати можливість застосовувати отримані знання та навички у вирішенні глобальних проблем сучасної цивілізації.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

- **ЗК1.** Знати й розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК5.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- **ЗК7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ФК1.** Здатність демонструвати знання об'єктно-предметної суті, понятійно-термінологічного апарату, структури географії, її місця і зв'язків в системі наук, історії розвитку, значення для суспільства
- **ФК2.** Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів
- **ФК3.** Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному)
- **ФК11.** Здатність до системного географічного мислення, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що

відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

- **ФК15** - Здатність розуміти методологію пізнання економічних явищ і процесів, законів, закономірностей, рушійних сил розвитку суспільного виробництва для найбільш повного задоволення матеріальних і соціально-економічних потреб

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- **ПРН1.** Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії
- **ПРН2.** Знає просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях;
- **ПРН3.** Усвідомлює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом чинників різного характеру; розуміє наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; знає важливість збереження навколишнього середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності
- **ПРН4.** Знає основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства
- **ПРН6** - Знає та розуміє закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах, територіального планування
- **ПРН7.** Розуміє основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих її компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них
- **ПРН9** - Знає та розуміє роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, особливості геопросторової організації природи, населення та господарства України
- **ПРН11.** Вміє встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства, використовує концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях
- **ПРН15.** Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, застосовує ГІС-технології для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією та створенням тематичних карт використовує програмні засоби в комп'ютерних мережах, створює бази даних і використовує інтернет-ресурси;

- **ПРН22.** Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами
- **ПРН23** - Вибирає і застосовує основні методики та інструменти, які є типовими для різних галузей географії, виконує стандартні виміри і спостереження основних параметрів географічного середовища, необхідні для формування предметних компетентностей з географії в середніх загальноосвітніх школах
- **ПРН29.** Здатний проектувати траєкторію власного професійного розвитку і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- становлення та суть світового господарства, поняття світового господарства;
- особливості державного регулювання взаємодії національних економік із світовим господарством;
- природно-ресурсний потенціал світового господарства, роль природних ресурсів в світовій економіці та розподіл між країнами світу;
- основні зрушення в структурі світової економіки;
- структуру та територіальну організацію промисловості світу, тенденції розвитку та розміщення;
- структуру та територіальна організація сільськогосподарського виробництва світу;
- інфраструктуру світового господарства;
- глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення

вміти:

- аналізувати загальні закономірності та регіональну диференціацію економічних і соціальних процесів у світі;
- пояснити факторну роль природно-ресурсного потенціалу в структурі господарства;
- аналізувати особливості взаємодії національних економік із світовим господарством;
- самостійно працювати з літературними джерелами, статистичними матеріалами, географічними картами та іншими довідковими матеріалами;
- сформувати практичні навички щодо дослідження територіальних відмінностей економічного розвитку інфраструктури світового господарства.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Світове господарство – як складова глобальної соціально-економічної системи.

Тема 1. Становлення та тенденції розвитку світового господарства та його структура

Становлення та суть світового господарства. Поняття світового господарства. Закони, закономірності та принципи розвитку і розміщення світового господарства. Сутність міжнародних економічних відносин та їх форми. Механізми світового господарства та складові частини. Етапи формування світової економіки. Періоди розвитку світового господарства. Міжнародний поділ праці. Рух факторів виробництва. Теорії формування та розвитку світового господарства. Типологія країн світу.

Тема 2. Потенціал світової економіки та фактори виробництва

Природно-ресурсний потенціал світового господарства. Мінеральні, водні, земельні та лісові ресурси світу. Роль природних ресурсів в світовій економіці та розподіл між країнами світу. Трудові ресурси світового господарства: кількісні та якісні аспекти. Фінансові ресурси світового господарства. Види фінансових ресурсів. Світові ринки капіталу. Глобалізація фінансових ресурсів світу. Золотовалютні резерви. Фінансова допомога та зовнішній борг. Світові фінансові кризи. Підприємницькі ресурси світу. Підприємництво як економічний ресурс. Підприємництво в умовах глобалізації господарської діяльності. Тіньова економіка світу. Наукові ресурси світу. Основні науково-технічні центри світу – США, Західної Європи, Росії, Японії. Науково-технічні зв'язки в світі.

Тема 3. Територіальна та галузева структура світового господарства.

Основні зрушення в структурі світової економіки. Промисловість світу. Тенденції розвитку та розміщення видобувної, легкої, харчової, будівельної промисловості, чорної та кольорової металургії, машинобудування, паливно-енергетичного, хімічного, воєнно-промислового та лісовиробничого комплексу. Сільське господарство світу. Технологічна база сільського господарства. Структура світового сільськогосподарського виробництва. Територіальна організація тваринництва. Особливості розміщення рослинництва.

Змістовий модуль 2. Інфраструктура та механізми світового господарства. Проблеми світової економіки

Тема 4. Інфраструктура світового господарства

Інфраструктура як наукова категорія. Транспортна система світу. Залізничний, автомобільний, авіаційний, морський, трубопровідний транспорт світу. Світова система зв'язків. Соціальна інфраструктура.

Тема 5. Національна економіка як частина світового господарства

Взаємодія національних економік із світовим господарством. Державне регулювання взаємодії національних економік із світовим господарством.

Транснаціональні корпорації в світовому господарстві. Форми та механізми інтеграційних об'єднань. Міжнародні економічні організації. Цілі, принципи та види міжнародних організацій. Торговельно-економічні, валютно-фінансові, економічні, науково-технічні організації.

Тема 6. Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення

Проблема подолання бідності та відсталості. Конверсія. Проблема миру та демілітаризації. Виробнича проблема, масштаби, перспективи рішення. Проблема природних ресурсів. Екологічна криза. Демографічна проблема. Проблема стійкого розвитку. Проблема розвитку людського потенціалу.

3. Рекомендована література

Основна

1. Безуглий В.В., Козинець С.В., Регіональна економічна та соціальна географія світу: Навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене, перероблене. – К.: Академія, 2007. – 688 с.
2. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я.Б.Олійник та ін.; за ред. Я.Б.Олійника, І.Г.Смирнова; Київ. нац.ун-т ім. Т.Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2014. – 637 с.
3. Голиков А.П., Грицак Ю.П., Казакова Н.А., Сидоров В.П. Географія мирового господарства / Под ред. А.П. Голикова. – К.: ЦУЛ, 2008. – 192 с.
4. Липец Ю.Г., Пуляркин В.А., Шлихтер С.Б. Географія мирового господарства. - М.: ВЛАДОС, 1999. – 400 с.
5. Максаковский В.П. Историческая география мира: Уч. пособие. – М.: Экопрос, 1999. – 584 с.
6. Мироненко Н.С. Введение в географию мирового хозяйства: Международное разделение труда. – М.: Аспект-Пресс, 2006. – 253 с.
7. Олійник Я.Б., Шищенко П.Г., Степаненко А.В., Масляк П.О. Географія: Україна і світ. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2007. – 456 с.
8. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії. - К.: Вища школа, 1996. – 231 с.
9. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів. / О. Г. Топчієв – Одеса: Астропринт, 2009. - 544 с
10. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.

Додаткова

1. Атлас глобальних проблем світу. – К.: ДНВП «Картографія», 2009. – 144 с.
2. Географія. Світи, регіони, концепти / Г.д. Блій: пер. Д. Олесевич. – К.: Либідь, 2004. – 738 с.

3. Дністрянський М.С. Політична географія і геополітика України. Навчальний посібник. – Тернопіль: Богдан, 2010.
4. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник [за ред. Кузика С.П.] – Львів: Світ, 2003.
5. Економічна і соціальна географія світу. [за ред. Б.П. Яценка] – К., 1997.
6. Економіка зарубіжних країн [під ред. А.С. Філіпенка]. – К.: Либідь, 1996. – 416с.
7. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник. / Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Лебедева С.Н., Бикова М.Є., Логвінова Н.С., Воронова О.В.– Київ: «Центр учбової літератури», 2013 – 292 с.
8. Заячук М.Д. Економічна та соціальна географія світу: навчальний посібник. / М.Д. Заячук, О.С. Чубрей. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009.
9. Зимин Б.Н. Географія мирового господарства. Ч.1-2. – М, 1994 – 320 с.
10. Світова економіка, / А.С. Філіпченко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков – К.:Либідь, 2000.
11. Словник довідник з економічної і соціальної географії світу / Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. – Київ: Лібра, 1996.

Електронні інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
2. Мировая статистика [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.worldometers.info/ru>
3. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.ua>.
4. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org>.
5. Програма розвитку ООН, звіти та інформація про людський розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.undp.org>
6. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

- 5. Методи діагностики успішності навчання:** семінарські заняття, тестування, індивідуальне опитування, фронтальне опитування, контрольні роботи за змістовими модулями.